

Az idő- és időszerű képek

Bárdosi József: *Évek és képek. Történelem és/vagy esztétikum 1960–2010*

BALÁZS SÁNDOR

MMA, Budapest, 2017, 304 oldal

Történetiségünk tapasztalata, a „volta-képpeni tapasztalat” eredendően az időbe s a nyelvbe, de mint Bárdosi József művészettörténész és muzeológus új kötete példázta: képekbe is ágyazott. Elégséges Leonardóra utalni, miként a szerző teszi: a szavakkal kimondhatatlan képekkel kimondható. Az inkább kétséges, mint folytonos bizonyosságot hordozó kijelentés nehezen verifikálható. Mert ugye az értelmezés végtére is ismét a nyelvbe történő átfordítás milyenségén, minőségén, meggyőző erején múlhat, hogy a kimondhatatlannak valóban adekvát fenoménje lehet-e a kép.

Bárdosi József találó, de talán nem elégségesen tisztázott distinkciót tesz időképek és időszerű képek között. Előbbiek, „az időképek összessége alkotja a művészet történetét, az időszerű képek csupán egy aktuális hatalom reprezentációját. Michelangelo Sixtus-kápolnája egyaránt része a művészet történetének és kora hatalmi reprezentációjának is. Az idő- és időszerű képek szétválása vagy szétválasztása igazán a 20. századra jellemző (...)” Hogy a két, egymást néha feltételező, máskor kizáró halmaz metszetében, vagy éppen az

önállósult, mert egymásról leválasztott kategóriákban – miként a múlt, s jelen századunkban – mely művek kaphatnak helyet: ez részben szubjektív, másrészt kánonképzés – némileg presszionált, erőltetett menet – kérdése. Persze a művészettörténésznek mindkét kategória elemeivel szükséges foglalkoznia, hogy a bűzát az ocsútól szétválogathassa. Csak keze legyen biztos a történelem, a politika s el ne feledjük: az esztétika hálójában!

A kötet főcíme kissé szokványosan hat (*Évek és képek*), mert benne könnyű feloldást nyerni a feltételezett koncepció, az egyébként a következetlenség jeleit mutató vagy szándékoltan rapszodikus kötet szerkezet: az egyes évek mellé az adott évben keletkezett képeket rendeli a szerző. Vezérfonala „a figurális leképező festészet... az elmúlt fél évszázad történéseinek követése”. Tanulmányok és műelemzések (utóbbiaknak néha csak a bejelentése nyilvánvaló, ám kárpótlásként akad néhány remekbe szabott) váltogatják egymást a történelmi fordulópontok által kijelölt hármaskeretben, s a figyelmet inkább felkeltő, az alcímben jelzett vaglyagosság vagy kizárólagosság (Történelem és/vagy esztétikum, 1960–2010) szempontja szerint.

A szerző ideája, hogy az egyes évszámokhoz kapcsolt képzőművészeti alkotások keretében tekintsünk a magyar művészettörténet félszázadára – nem új keletű elgondolás, noha súrolja azt, amit eredetinek nevezhetünk: érdekes és figyelemre méltó.

A megértés számára történetiségünk tapasztalatának egy megkezdett, de le nem zárt útvonala, amelyet most éppen a történelem és az esztétikum fogalomkörei határolnak – inkább egymás feltételezésében, mint kizárásában. Egy szempont, amely révén közelebb juthatunk, jobban és pontosabban érzékelhetjük egy időszak történelmi-politikai, de elsősorban esztétikai légkörét. Hogy a kötetben prezentált alkotások közül melyek lesznek, lehetnek az idő, s melyek csak az időszerűség képei? Akad ilyen is, s jóindulatú remény, hogy olyan is.